

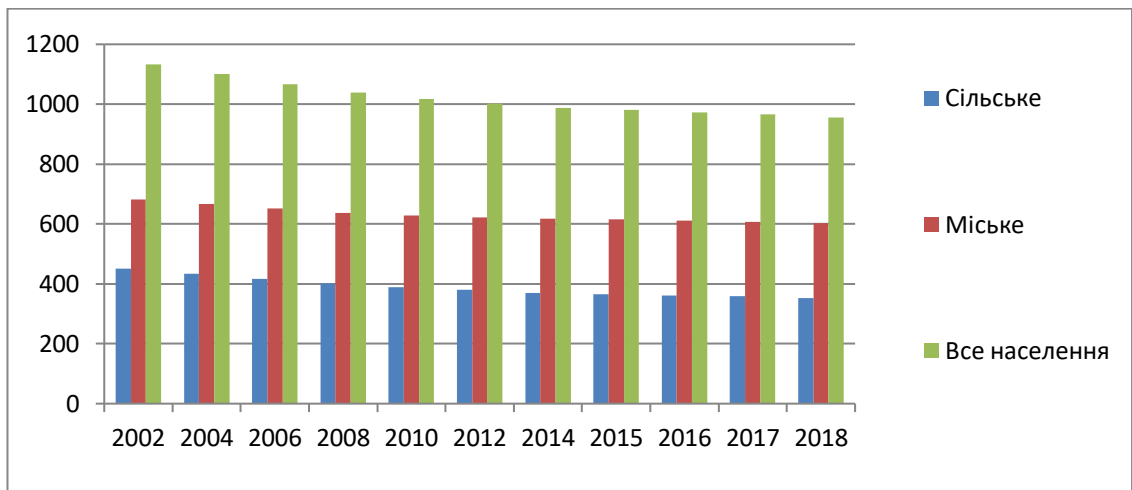
ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ

1. Динаміка чисельності населення

Чисельність наявного населення в області, за оцінкою, на 01 січня 2018 року становила 956,3 тис. осіб. (24 місце в Україні, 2,2% від загальної кількості населення України).

Кількість населення Кіровоградської області поступово зменшується (див. Діаграму 1). З моменту Всеукраїнського перепису населення у грудні 2001 року до початку 2018 року постійне населення області зменшилося на 175,9 тис. осіб, тобто з 1125,7 тис. до 949,8 тис. осіб (зменшення на 15,6%).

Діаграма 1. Динаміка чисельності постійного населення, 2002–2018 роки, тис. осіб¹

*Джерело: Головне управління статистики у Кіровоградській області
Інформація про чисельність постійного населення за статтю, за окремими віковими групами, структура постійного населення за окремими віковими групами (за оцінкою) по регіонах на 01 січня 2019 року буде опублікована 24.07.2019.*

Зміни чисельності населення Кіровоградської області є результатом впливу двох чинників: природного приросту населення та сальдо міграції. Зменшення населення за останні 5 років пояснюється насамперед природними чинниками. Впродовж усіх останніх років народжуваність була нижче смертності, що спричинило від'ємний приріст населення. Сальдо міграції, яка включає як внутрішню, так і міждержавну міграцію, було додатнім лише у 2016 році, але потім стало від'ємним. Втім, визначальна причина у зменшенні кількості населення — саме від'ємний природний приріст населення.

Склад населення області характеризується гендерною диспропорцією.

У 2014 році жінки становили 54,1% населення області, у 2017 році – 53,9% (див. Таблицю 1). У 2017 році на 1 000 чоловіків припадало 1 171 жінок.

Таблиця 1. Кількість постійного населення з поділом за статтю, 2002, 2014–2018 роки

Рік	Кількість населення, тис.осіб	Чоловіки		Жінки	
		Всього, тис.осіб	% від загальної кількості населення	Всього, тис.осіб	% від загальної кількості населення
2002	1125,8	516,7	45,9	609,1	54,1
2014	981,1	450,0	45,9	531,1	54,1
2015	974,2	447,6	45,9	526,6	54,1
2016	966,7	444,5	46,0	522,2	54,0
2017	959,3	441,3	46,0	518,0	54,0
2018	949,8	437,4	46,1	512,4	53,9

Джерело: Головне управління статистики у Кіровоградській області

2. Населення міст і районів області

Міста обласного підпорядкування і райони області відрізняються за кількістю населення. Значна частина населення області живе у містах області, при цьому на найбільше місто — Кропивницький — припадає приблизно чверть населення області. Втім, серед міст обласного значення є і невеликі — м.Знам'янка, м.Олександрія, м.Світловодськ.

Серед районів найбільшими за кількістю населення є Кропивницький (розташований навколо центру області), Маловисківський, Гайворонський, Новоукраїнський, Олександрійський, а найменшими — Світловодський, Устинівський, Вільшанський (див. Таблицю 2).

Таблиця 2. Постійне населення міст і районів Кіровоградської області, розподіл за містами і районами, станом на 01 січня 2018 року, тис. осіб¹

Міста		Райони			
м.Кропивницький	233,5	Голованівський	30,2	Новомиргородський	28,3
м.Знам'янка (міськрада)	27,8	Добровеличківський	33,3	Новоукраїнський	40,8
м.Олександрія (міськрада)	89,3	Долинський	33,3	Олександрівський	26,7
м.Світловодськ	52,6	Знам'янський	22,6	Олександрійський	34,7
Райони		Кропивницький	36,7	Онуфріївський	17,7
Благовіщенський	22,3	Компаніївський	14,9	Петрівський	23,7
Бобринецький	25,4	Маловисківський	42,1	Світловодський	12,0
Вільшанський	12,4	Новгородківський	15,4	Устинівський	12,8
Гайворонський	37,2	Новоархангельський	24,0		

Джерело: Головне управління статистики у Кіровоградській області (Розрахунки (оцінки) чисельності населення здійснено на основі наявних адміністративних даних щодо державної реєстрації народження і смерті та зміни реєстрації місця проживання. Дані попередні.)

Кіровоградська область є регіоном з вповільненням розвитку урбанізації, частка міського населення — нижчою за середньоукраїнський показник (62,9% проти 69,3% станом на 01 січня 2018 року).

Таблиця 3. Структура наявного населення за типом поселень по регіонах, на 01 січня 2017 року

	Питома вага у загальній чисельності, відсотків	
	міського населення	сільського населення
Україна	69,23	30,77
Вінницька	50,94	49,06
Дніпропетровська	83,61	16,39
Кіровоградська	62,87	37,1
Миколаївська	68,35	31,65
Одеська	66,86	33,14
Полтавська	62,07	37,9
Черкаська	56,99	43,01

Упродовж 2002–2017 років кількість сільського населення зменшилася дещо більше, ніж міського. Якщо на момент перепису населення 2001 року сільське населення становило майже 40% мешканців області, то у 2017 р. — 37%.

Більш швидко зменшення кількості сільського населення відбувається переважно за рахунок від’ємного природного приросту сільського населення, оскільки для сільської місцевості області характерним є від’ємне сальдо міграції.

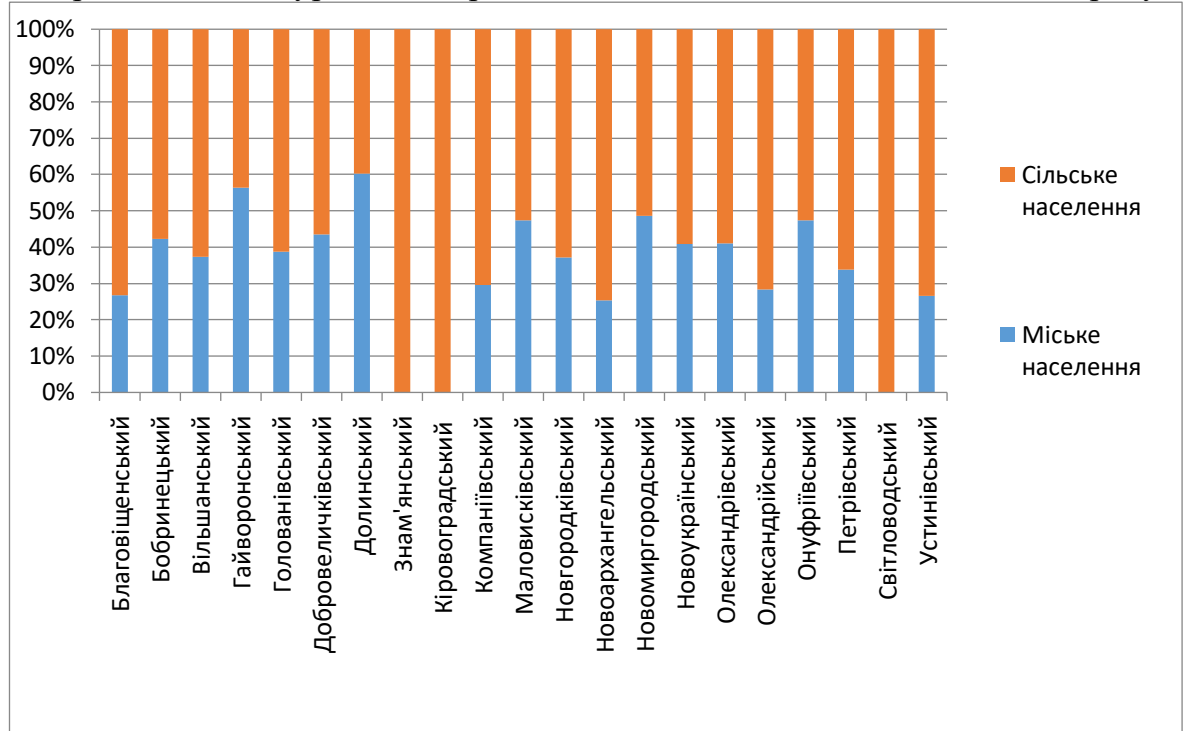
Переважна більшість населення області проживає в районах – 57%, в містах районного значення і селищах міського типу — 23,4% населення області, при цьому в містах обласного значення — 39,3%.

Така територіальна структура розміщення населення області є результатом історичного розвитку сільського господарства в регіоні.

Рівень урбанізації районів області є нерівномірним. Знам'янський , Кіровоградський , Світловодський райони мають низький рівень урбанізації через виведення міста–районного центру зі складу району, оскільки ці міста мають статус обласного значення.

Втім, в області є декілька районів з природним низьким рівнем урбанізації і високою часткою сільського населення: Новоархангельський , Устинівський , Благовіщенський , Олександрійський , Компаніївський. (див. Діаграму 2).

Діаграма 2. Рівень урбанізації районів області, станом на 01 січня 2017 року, %

Джерело: Головне управління статистики у Кіровоградській області

Рух населення

Природний і міграційний рух населення забезпечують постійні зміни чисельності населення будь-якої територіальної одиниці. Природний рух або природний приріст — це різниця між кількістю народжених і померлих, тобто зміна кількості населення з природних причин. Міграційний рух, підсумком якого є сальдо міграції, — це різниця між кількістю осіб, що переїхали до певної території, і кількістю тих, хто виїхав з неї.

Природний приріст населення

Природний приріст, який є важливим чинником змін кількості населення, може мати як додатні, так від'ємні значення. Цей показник буде додатнім, коли кількість народжених перевищуватиме кількість померлих, і від'ємним, коли кількість померлих перевищуватиме кількість народжених.

Кількість народжених у Кіровоградській області коливалася у 2013–2017 роках. Так, вона збільшилась на 0,1% у 2014 році порівняно з 2013 роком, проте у наступні три роки народжуваність зменшувалася. (див. Таблицю 4). У цілому, з 2013 по 2017 рік кількість народжених зменшилась у міських поселеннях в цілому на 22,8%, а у сільських — на 30%.

У 2017 році коефіцієнт народжуваності у міських поселеннях становив 8,1 на 1000 населення, в той час як у сільських поселеннях він становив 8,3 на 1000 населення (область – 8,2).

Таблиця 4. Динаміка народжуваності, 2013-2017 роки, осіб²

Рік	Загальна кількість народжених	У тому числі:	
		Міське населення	Сільське населення
2013	10 562	6 349	4 213
2014	10576	6 396	4 180
2015	9456	5 898	3 558
2016	8 859	5448	3411
2017	7 845	4 902	2 943

Джерело: Головне управління статистики у Кіровоградській області.

² Тут і далі дані представлені за підсумками відповідного року.

Протягом 2013–2017 років кількість померлих зменшилася на 5%: з 16513 померлих у 2013 році до 15694 - у 2017 році. (див. Таблицю 5).

Смертність у міських поселеннях зменшилася за вищевказаний період на 2,5%, а в сільських — на 8,3%.

Втім, у сільських поселеннях смертність залишається вищою, ніж у міських: у 2017 році коефіцієнт смертності у розрахунку на 1 000 осіб становив у міських поселеннях 15,2, а у сільських — 18,3 (область -16,3).

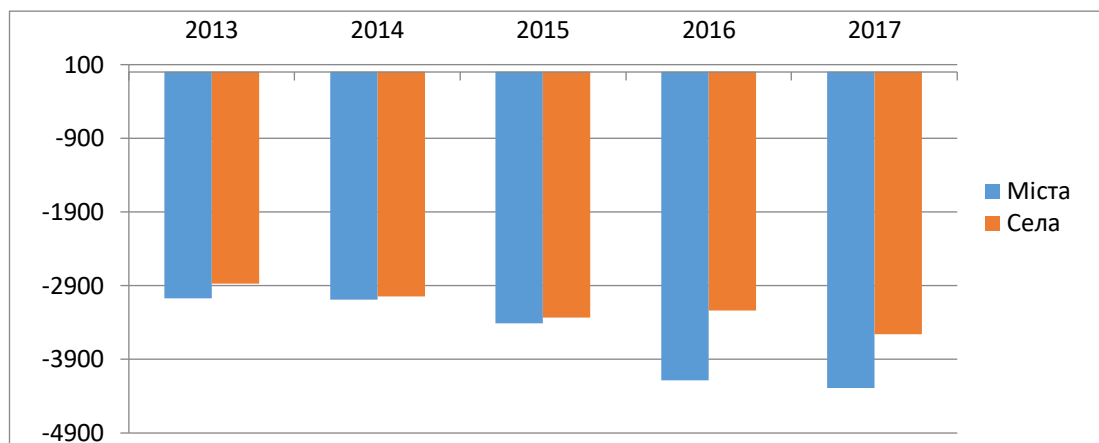
Таблиця 5. Динаміка смертності, 2013–2017 роки, осіб

Рік	Загальна кількість померлих	У тому числі:	
		Міське населення	Сільське населення
2013	16 513	9425	7088
2014	16716	9489	7088
2015	16197	9306	6891
2016	16277	9630	6647
2017	15694	9194	6500

Джерело: Головне управління статистики у Кіровоградській області.

Діаграма 3 показує, що впродовж 2013–2017 років природний приріст населення Кіровоградської області залишався від'ємним, і динаміка не покращилася як у міських так і у сільських поселеннях.

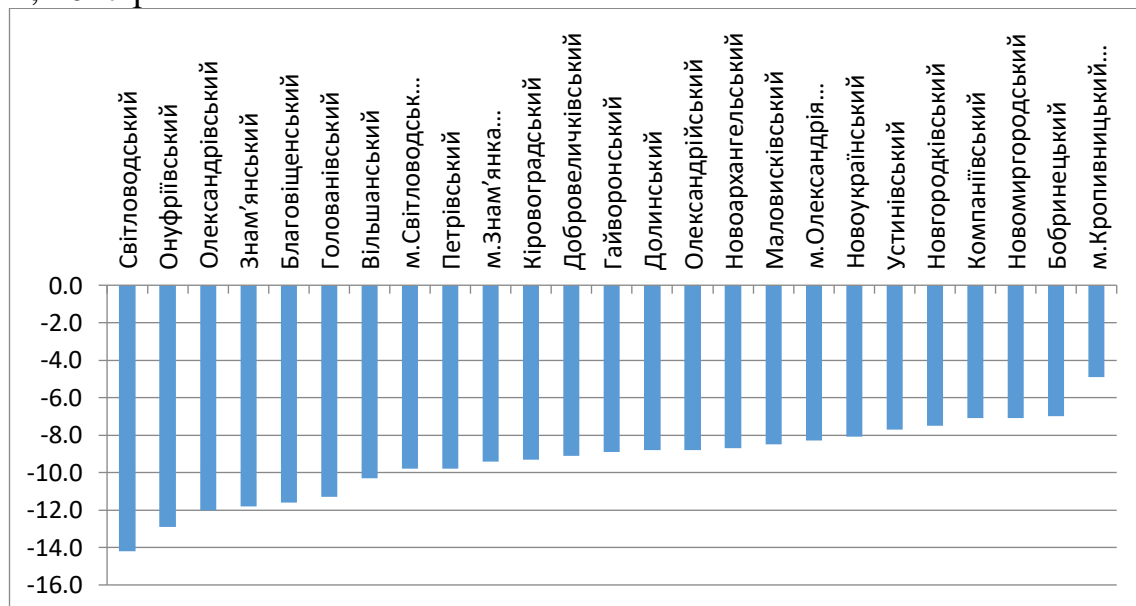
Діаграма 3. Динаміка природного приросту населення, 2013–2017 роки, осіб

Джерело: Головне управління статистики у Кіровоградській області.

Темпи природного зменшення кількості населення в межах області різняться між окремими адміністративно-територіальними одиницями. Найбільше природне зменшення населення відбувається у м.Світловодську та м.Знам'янка; серед районів — у Світловодському, Онуфріївському, Олександрівському, Знам'янському, де природне зменшення чисельності населення відбувається найшвидше (див. Діаграму 4).

Діаграма 4. Коефіцієнт природного приросту населення у містах і районах області, 2017 рік

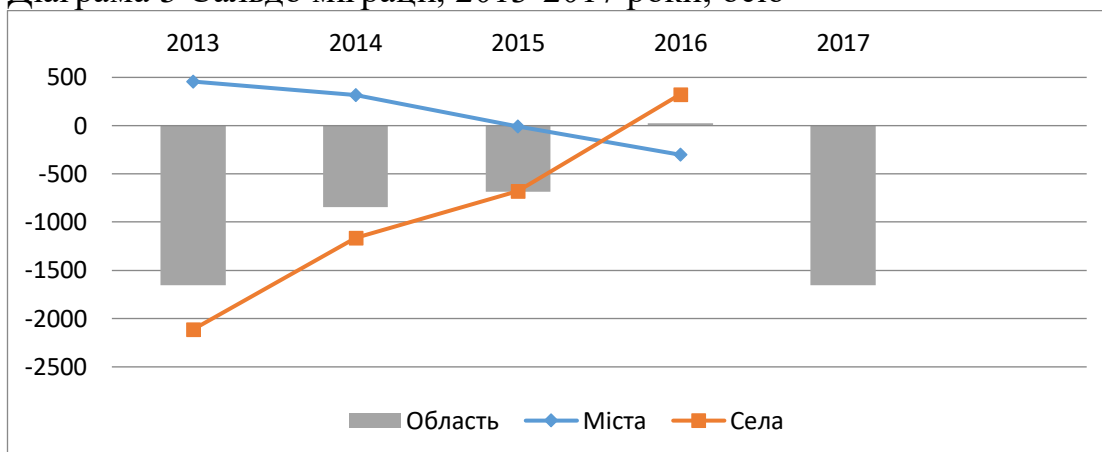
Джерело: Головне управління статистики у Кіровоградській області.

Міграція населення

Загальне сальдо міграції, яке є сумою внутрішньої і міждержавної міграції, було додатнім у 2016 році., але стало від'ємним у 2017 році. При цьому основне міграційне скорочення відбувається за рахунок від'ємного сальдо міграції у міських поселеннях, а зростання забезпечує сільське населення (див. Діаграму 5).

У розрахунку на 1000 осіб наявного населення величина міграційного скорочення у 2017 році становила 17,2 особи, в 2016 році - збільшення 0,2 особи.

Діаграма 5 Сальдо міграції, 2013-2017 роки, осіб

Джерело: Головне управління статистики у Кіровоградській області.

Загалом по Україні за рахунок міграції чисельність населення в 2017 році збільшилась на 12 тис. осіб.

Серед сусідніх областей найбільше від'ємне сальдо міграції склалось у Вінницькій області (29,2%), додатне – в Одеській області (19,8%)

Таблиця 6. Міграція населення в сусідніх регіонах у 2017 році

	Осіб						Загальний коефіцієнт міграційного приросту, скорочення (-), на 10 000 наявного населення
	усі потоки міграції			у т. ч. міждержавна міграція			
	кількість прибулих	кількість вибулих	міграційний приріст, скорочення (-)	кількість прибулих	кількість вибулих	міграційний приріст, скорочення (-)	
Україна	442 287	430 290	11 997	28 360	20 234	8 126	15,2
Вінницька	7 036	11 661	-4 625	107	101	6	-29,2
Дніпропетровська	51 190	27 059	24 131	1 023	759	264	74,7
Кіровоградська	10 952	12 609	-1 657	539	98	441	-17,2
Миколаївська	8 205	10 095	-1 890	317	165	152	-16,5
Одеська	25 150	20 425	4 725	2 230	694	1 536	19,8
Полтавська	19 972	20 627	-655	1 254	418	836	-4,6
Черкаська	16 034	16 484	-450	305	198	107	-3,7

Джерело: Головне управління статистики у Кіровоградській області.

Середня очікувана тривалість життя при народженні

Середня очікувана тривалість життя при народженні — кількість років, яку прогнозовано проживе кожна вікова когорта за умови, що протягом життя когорти віковий коефіцієнт смертності лишатиметься стабільним.

За 2017 рік середня очікувана тривалість життя при народженні по Кіровоградській області склала 70,50 років, що менше середньо українського показника (в Україні – 71,98 років), для чоловіків - 65,35 та жінок 75,53 років (в Україні - 67,02 та 76,78 відповідно).

Середня очікувана тривалість життя при народженні має тенденцію до збільшення: так, від 2013 до 2017 роки вона збільшилася на 0,65 року. При цьому показник для чоловіків збільшився на 0,56 року, а жінок — на 0,73 року. Таким чином, різниця між тривалістю життя жінок і чоловіків дещо збільшилась з 10 років у 2013 році до 10,17 років у 2017 році (див. Таблицю 7).

Таблиця 7. Середня очікувана тривалість життя при народженні у 2013-2017 роках (років)

Роки	Середня очікувана тривалість життя при народженні		
	обидві статі	чоловіки	жінки
2013	69,85	64,80	74,80
2014	69,61	64,36	74,87
2015	70,27	64,97	75,52
2016	70,30	65,39	75,10
2017	70,50	65,36	75,53

Джерело: Головне управління статистики у Кіровоградській області.

Демографічне навантаження на населення у віці 15-64 років

Демографічне навантаження — це співвідношення кількості осіб, молодших та старших від працездатного віку, до кількості осіб працездатного віку в розрахунку на 1 000 осіб.

Демографічне навантаження на осіб працездатного віку зростало протягом 2013-2018 років, як за рахунок осіб молодше працездатного віку, так і за рахунок осіб старше працездатного віку. Реальна кількість працездатного населення є меншою, ніж кількість осіб у віці 15-64 років, і демографічне навантаження на нього є більшим.

На початок 2018 року демографічне навантаження на осіб у віці 15–64 років становило 496 осіб, при цьому навантаження особами у віці, молодшому за працездатний, становило 228 особи, а у віці, старшому за працездатний, - 268.

Діаграма 6. Зміни демографічного навантаження на працездатне населення (на 1000 осіб працездатного населення), на початок року

Джерело: Головне управління статистики у Кіровоградській області.

ОЦІНКА ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ У КІРОВОГРАДСЬКІЙ ОБЛАСТІ

У Таблиці 8 наведено порівняння демографічної ситуації у Кіровоградській області та Україні в цілому за п'ятьма основними демографічними показниками. Коефіцієнт природного приросту населення Кіровоградській області нижчий у порівнянні з Україною загалом. Показник сальдо міграції у розрахунку на 1000 населення є нижчим рівня середньоукраїнського показника. Коефіцієнт демографічного навантаження у Кіровоградській області є вищим за всеукраїнський показник. Частка жіночого населення у Кіровоградській області більша, ніж в Україні в цілому, що свідчить про менш гендерно збалансовану структуру населення. Також у Кіровоградській області частка населення у віці 60 років і старше є дещо вищою, ніж в Україні в цілому.

Таблиця 8. Основні показники демографічної ситуації у Кіровоградській області

Показник	Дата/період	Кіровоградська область	Україна	Позиція Кіровоградської області
Природний приріст населення	2017 рік	-8,1 на 1000 осіб	-5,1 на 1000 осіб	Слабка
Сальдо міграції	2017 рік	-17,2 на 1000 осіб	15,2 на 1000 осіб	Слабка
Частка жінок у постійному населенні	Станом на 01 січня 2018	53,9%	53,7%	Нейтральна

Частка населення у віці 60 років і старше	Станом на 01 січня 2018	24,3%	22,9%	Слабка
Демографічне навантаження на населення у віці 15-64 років	Станом на 01 січня 2018 року	496 осіб на 1 000 осіб працездатного віку	470 осіб на 1 000 осіб працездатного віку	Слабка

Джерела: Головне управління статистики у Кіровоградській області; Державна служба статистики України.

Висновки

1. Зменшується щільність наявного населення області з 40,2 особи на 1 кв.м - у 2014 році до 38,89 особи на 1 кв.км. за 2017 рік. За щільністю наявного населення Кіровоградська область займає 23 позицію серед областей (38,89 особи на 1 кв.км.) (в Україні – 74,12 осіб на 1 кв.км.).

2. Скорочення чисельності населення спостерігалось в усіх районах області при цьому випереджаючими темпами у сільській місцевості. Перевага жінок у її загальній чисельності призводить до диспропорцій у шлюбних відносинах та у відтворенні населення. Баланс за ознакою статі має також важливе значення в організації виробництва, використанні трудових ресурсів. Проте, надсмертність чоловіків у працездатному віці спричиняє деформацію цього співвідношення.

3. В результаті падіння народжуваності і росту смертності формується структура населення, для якої характерна достатньо висока питома вага осіб старших вікових груп і значно менша – дітей. Спостерігатиметься високий рівень демографічної старості та регресивний тип вікової структури.

4. В області є значний ресурсний кадровий потенціал, який може забезпечити економіку регіону кваліфікованими кадрами як в промисловості, в сфері обслуговування та торгівлі і в сільському господарстві.

У 2017 році з загальної кількості наявного населення області 956,3 тис. осіб 376,8 тис. осіб були зайняті економічною діяльністю, що становить 59,4% до населення у віці 15-64 років. Серед населення працездатного віку рівень економічної активності становить 67%.

Три роки поспіль зменшується кількість пенсіонерів у розрахунку на 1000 осіб населення (з 311 на 01 січня 2016 року до 303 на 01 січня 2018 року).